

עניינים תוכן

מבוא	2
פרק א הסיפור המקראי: ישחקו הנערים לפנינו	3
פרק ב: הרומן משחקי הרעב.....	7
פרק ג ניתוח השיר: יהודה עמיחי / אל מלא רחמים	12
סיכום	15
ביבליוגרפיה.....	17

מבוא

עבודה זו תנסה לערוך השוואה טקסטואלית בין יצירות שונות מתקופות שונות ואזורים שונים בהיסטוריה ותנסה למצוא תמה משותפת בינם. היצירות הללו יהיו הסיפור המקראי של "וישחקו הנערים לפנינו" אשר מתאר את סיפור המלחמה בין סיעת דוד ובין סיעת איש בעל על המלוכה לאחר מותו של שאול בקרבות אל מול הפלישתים. הסיפור המקראי האמור יושוו לשתי יצירות מודרניות מתחום הפרוזה והשירה. היצירה של תחום הפרוזה תהיה "משחקי הרעב", שהוא רומן אשר עוסק בעולם עתידיני בו סדרי העולם השתנו והמציאות בה היא אחרת ממה שהיא קיימת היום. היצירה מתחום השירה תהיה שירו של יהודה עמיחי, "אל מלא רחמים", אשר עוסק בשאלות הקיום של האדם אל מול האל אשר אמור להיות אל רחמן אשר דואג לבני האדם כבני חסותו.

שאלת המחקר תהיה אם האם קיים קשר ספרותי או תוכני בין היצירות השונות שנוכל לאפיין אותו בצורה אחידה. על מנת לענות על שאלת המחקר ראשית אבחן את הסיפור המקראי עצמו. בחינת הסיפור מבחינת הנרטיב אותו מציג המחבר המקראי כמו גם הרקע ההיסטורי והספרותי של הסיפור. אבחן מהו הרעיון אשר עומד מאחורי החיבור המקראי ומה ניסה המחבר המקראי להעביר לידיעת הקורא על ידי הבאת הסיפור הזה במתכונתו הקיימת בנוסח המסורה. בפרק הבא אבחן את היצירה הספרותית המודרנית "משחקי הרעב". ראשית אעמוד על תיאור הנרטיב של היצירה עצמה ולאחר מכן אבחן את המשמעויות השונות של היצירה מבחינה מעמדית, חברתית וחינוכית. מהם המסרים אותם מבקשת מחברת היצירה להעביר על ידי תיאור הסיפור ומהם המסקנות שלה לגבי החברה המודרנית בה אנו חיים ביחס לעתיד האפשרי אותו היא מנסה לתאר כעתיד אפשרי גם לנו. לאחר מכן אבחן את היצירה הזו לאור הסיפור המקראי ואנסה למצוא תמות משותפות חוזרות בין שני הסיפורים הללו.

בשלב הבא אנתח את שירו של יהודה עמיחי "אל מלא רחמים" מבחינת התוכן אותו מנסה המשורר להעביר לצד ניתוח אומנותי של האמצעים דרכם הוא מנסה להעביר את המסרים הללו. באופן דומה לניתוח שנעשה בפרקים הקודמים אנסה לבחון את תפיסת עולמו של המשורר כפי שהיא באה לידי ביטוי לנוכח היצירות הקודמות ואנסה לראות האם אוכל לזהות תמות משותפות בין השיר ליצירות הקודמות. בפרק הסיכום אחבר את המסקנות של הפרקים הללו מבחינת התמות המשותפות ואנסה לראות האם אוכל לזהות קו מנחה משותף לאותם יצירות, או אולי מסר משותף אשר מצא את דרכו ליצירות כה שונות מתקופות שונות ועל ידי אנשים אשר חיים בחברות שונות לחלוטין. מציאת תמה כזו עשויה ללמד אותנו דבר מה בנוגע לתחושת הקיום של בני האדם אל מול האל ומציאות החיים שבה הוא מוצא את עצמו בה.

פרק א הסיפור המקראי: ישחקו הנערים לפנינו

הסיפור בו מופיע הביטוי בו אנו עוסקים מופיע בספר שמואל ב, פרק ב. הסיפור עוסק במלחמות הירושה בממלכת ישראל המאוחדת בין בנו של שאול, איש בעל (איש בושט לפי ספר דברים) ובין דוד. דוד, אשר מתואר כמקבל עצות מן האל בצורה ישירה, נמשח למלך על יהודה על ידי אנשי חברון ומנגד איש בעל מומלך למלך על שטחי ישראל על ידי אבנר בן נר, שר צבאו של שאול, אשר היה מקובל על חלקים גדולים בעם ונחשב לגיבור חיל. למרות שהמחבר המקראי של ספר מלכים ודברי הימים הוא מחבר אשר מעדיף בצורה מובהקת את בית דוד, יש לזכור כי אבנר בן נר זוכה גם כן, לעומת איש בעל, ליחס חיובי במידה רבה מן המחבר המקראי אשר רואה בו גיבור מלחמה ואיש בעל ערכים ועקרונות טובים שפשוט בחר בצד הלא נכון (ידין, 1968).

בשל היווצרות שתי המחנות הללו, מלחמה הפכה להיות בלתי נמנעת. במסגרת העימותים אשר אירעו בין שתי המחנות נפגשו נציגים של שתי המחנה על שפת ברכת גבעון, כל אחד מן הצד הנגדי לאחר. בשלב הזה פנה אבנר בן נר לשר הצבא של דוד, יואב בן צוריה, והציע לו שכמה לוחמים נבחרים מכל צד של המחנה, שנים עשר במספר, ילחמו זה נגד זה לעיני כל שאר אנשי המחנות. כאשר פונה אבנר אל יואב הוא פונה אליו בלשון הביטוי בו אנו עוסקים - "יקומו הנערים וישחקו לפנינו". הלוחמים נלחמו ונהרגו עד האחרון שבהם (ידין, 1968). תוצאה זו הביאה לעימות כולל בין המחנות השונים כאשר מחנה דוד מנצח ומחנה איש בעל נסוג מן הקרב. האירוע מסתיים לגמרי כאשר אבנר, אשר הרג את אחי יואב עשהאל למורת רוחו, פונה אל יואב במשפט הידוע: "הלנצח תאכל חרב", ולמעשה אומר לו ששני הצדדים הם מאותו צד והמלחמה בין הצדדים צריכה להיפסק.

אם כן, בעקבות ההבנה של הרקע העומד מאחורי הביטוי הזה ניתן לראות כי המשמעות הנוכחית של הביטוי, אשר מתאר זלזול, אבנר כלל לא התכוון לזלזל בדוד או ביואב. להפך, אבנר ביקש למנוע אובדן של קורבנות מיותרים על ידי יצירת קרב ביניים בין 24 לוחמים מבין כל הקבוצה של הלוחמים ובכך יכריעו את העימות ביניהם מבלי לאבד גם כמות גדולה של אנשים. זהו למעשה הסכם פשרה בין שני הצדדים הלוחמים אשר, כפי שהדבר מבואר בסופו של הסיפור, אינם רואים את עצמם כזרים אלא כחלק מאותו עם.

פרשנויות רבות הוצעו במחקר על מנת להבין את פשר הקרב הזה. ראשית המקרא מסביר לנו כי בשל אותם אירועים בהם מצאו את מותם חברי שני הקבוצות קראו למקום המריבה בשם: "חלקת הצרים". אחת הסברות אשר הוצעו במחקר היא כי מהימנות הסיפור הינה מוטלת בספק משום שזהו סיפור אטיולוגי שבא להסביר מדוע המקום נקרא בשם הזה באופן אגדתי ולא מנסה לתאר לנו אירועים היסטוריים אשר קרו במציאות ונשארו בזיכרון הקולקטיבי של העם